

УДК 338.242:330.341.1:658.011

Брюховецька Ірина Олександрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування*

*Міжрегіональна Академія управління
персоналом*

ORCID: 0000-0002-1469-1485

Кришталь Галина Олександрівна

*доктор економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування*

*Міжрегіональна Академія управління
персоналом*

ORCID: 0000-0003-3420-6253

Хіміч Святослав Володимирович

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування*

*Міжрегіональна Академія управління
персоналом*

ORCID: 0009-0000-8811-8801

DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2026-4-69-6>

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ БІЗНЕСУ

Анотація. Вступ. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та інноваційної трансформації економіки проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності. Динамічний розвиток цифрових технологій, посилення міжнародної конкуренції, нестабільність економічного середовища та зміна поведінки споживачів обумовлюють необхідність постійного вдосконалення систем управління підприємствами та впровадження інноваційних моделей ведення бізнесу. Конкурентоспроможність підприємств сьогодні визначається не лише рівнем фінансової стійкості чи якістю продукції, а й здатністю швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища, ефективно використовувати інноваційний потенціал, цифрові технології та сучасні управлінські інструменти. Особливого значення набувають процеси цифрової трансформації, автоматизації бізнес-процесів, розвитку електронної комерції, використання штучного інтелекту, Big Data та хмарних технологій. У сучасній економіці інноваційна діяльність виступає ключовим фактором формування стійких конкурентних переваг, підвищення продуктивності праці, оптимізації витрат та забезпечення довгострокового розвитку підприємств. Водночас для українських підприємств характерними залишаються проблеми недостатнього фінансування інноваційної діяльності, низького рівня цифровізації бізнесу, дефіциту інвестиційних ресурсів і недостатньої державної підтримки інноваційного розвитку, що негативно впливає на їх конкурентні позиції та стримує ефективність функціонування.

Мета. Метою статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки бізнесу, а також обґрунтування напрямів підвищення ефективності їх діяльності на основі інновацій та цифрової трансформації.

Матеріали і методи. Теоретичною та інформаційною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань конкурентоспроможності підприємств, інноваційного розвитку, цифрової трансформації економіки, а також аналітичні матеріали міжнародних організацій та практичні дані діяльності сучасних підприємств. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Метод аналізу та синтезу застосовано під час дослідження сутності конкурентоспроможності підприємств та визначення основних чинників її забезпечення. Метод систематизації використано для класифікації зовнішніх, внутрішніх та інноваційних чинників конкурентоспроможності підприємств. Порівняльний метод застосовано при аналізі практичних прикладів впровадження інноваційних технологій українськими та міжнародними компаніями. Метод узагальнення використано для формування висновків щодо впливу цифрової трансформації та інновацій на ефективність діяльності підприємств. Графіч-

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

ний метод застосовано для візуалізації системи чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств, а логічний метод – для обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційної економіки.

Результати. У статті систематизовано основні зовнішні, внутрішні та інноваційні чинники забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Обґрунтовано, що ключову роль у формуванні конкурентних переваг відіграють цифрова трансформація, інвестиції у R&D, використання штучного інтелекту, хмарних технологій та Big Data. Проаналізовано практичні приклади впровадження інноваційних рішень українськими та міжнародними компаніями. Визначено основні проблеми інноваційного розвитку підприємств в Україні, серед яких недостатній рівень фінансування інновацій, дефіцит інвестиційних ресурсів, низький рівень цифровізації та обмежена державна підтримка.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні ефективних механізмів цифрової трансформації підприємств, удосконаленні системи державної підтримки інноваційної діяльності, розвитку інноваційної інфраструктури та впровадженні сучасних моделей стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств в умовах цифрової економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємств, інноваційний розвиток, економіка бізнесу, цифровізація, конкурентні переваги, інновації, стратегічне управління, цифрова трансформація, інвестиції, ефективність підприємства.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та інноваційної трансформації економіки проблема забезпечення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності. Динамічний розвиток технологій, посилення конкурентної боротьби, зміни ринкового середовища та зростання вимог споживачів зумовлюють необхідність постійного вдосконалення системи управління підприємствами, впровадження інноваційних технологій і формування стійких конкурентних переваг. В умовах інноваційного розвитку економіки конкурентоспроможність підприємств значною мірою залежить від рівня їх інноваційної активності, цифрової трансформації, здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища та ефективно використовувати наявний ресурсний потенціал. Особливого значення набувають питання інтеграції сучасних цифрових технологій, розвитку інноваційної інфраструктури, використання штучного інтелекту та інвестицій у науково-дослідні й дослідно-конструкторські роботи (R&D). Разом із тим, для українських підприємств характерними залишаються проблеми недостатнього фінансування інноваційної діяльності, низького рівня цифровізації бізнес-процесів, дефіциту інвестиційних ресурсів та обмеженої державної підтримки інноваційного розвитку. В умовах нестабільного економічного середовища та високого рівня конкуренції це негативно впливає на ефективність функціонування підприємств і стримує формування їх довгострокових конкурентних переваг. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження теоретичних і практичних аспектів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки бізнесу, визначення ключових чинників впливу на конкурентні позиції підприємств та обґрунтування напрямів підвищення ефективності їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки є предметом активних наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у розвиток теоретичних засад конкурентоспроможності здійснив Майкл Портер, який у праці «Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance» обґрунтував концепцію формування конкурентних переваг підприємств через ефективне управління ресурсами та інноваціями [1, с. 402–410]. Проблеми інноваційного розвитку економіки та впливу інновацій на конкурентоспроможність підприємств досліджує Лариса Федулова. У своїх наукових працях авторка акцентує увагу на ролі інноваційної політики, цифровізації та розвитку інноваційної інфраструктури як основи забезпечення стійкого економічного розвитку підприємств [2, с. 11–19]. Валерій Геєць у сучасних дослідженнях розглядає інноваційний розвиток як ключовий чинник структурної модернізації економіки та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Науковець підкреслює важливість цифрової трансформації та активізації інвестиційної діяльності в умовах глобалізації [3]. Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств досліджуються у працях Зіновій Варналій, який обґрунтовує необхідність формування сучасних механізмів підтримки інноваційного підприємництва та розвитку конкурентного середовища [4, с. 5–16]. Водночас питання цифровізації бізнесу, використання штучного інтелекту, розвитку інноваційної інфраструктури та формування комплексних механізмів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційної економіки потребують подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки бізнесу, а також обґрунтування основних напрямів підвищення ефективності їх діяльності на основі інновацій та цифрової трансформації.

Матеріали і методи. Теоретичною та інформаційною основою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань конкурентоспроможності підприємств, інноваційного розвитку, цифрової трансформації економіки, а також аналітичні матеріали міжнародних організацій та практичні дані діяльності сучасних підприємств. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних

методів. Метод аналізу та синтезу застосовано під час дослідження сутності конкурентоспроможності підприємств та визначення основних чинників її забезпечення. Метод систематизації використано для класифікації зовнішніх, внутрішніх та інноваційних чинників конкурентоспроможності підприємств. Порівняльний метод застосовано при аналізі практичних прикладів впровадження інноваційних технологій українськими та міжнародними компаніями. Метод узагальнення використано для формування висновків щодо впливу цифрової трансформації та інновацій на ефективність діяльності підприємств. Графічний метод застосовано для візуалізації системи чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств, а логічний метод — для обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційної економіки.

Виклад основного матеріалу. Конкурентоспроможність підприємства є складною економічною категорією, яка характеризує здатність суб'єкта господарювання ефективно функціонувати на ринку, задовольняти потреби споживачів та забезпечувати стабільні конкурентні переваги у довгостроковій перспективі. Основними характеристиками конкурентоспроможності є: ефективність використання ресурсів; якість продукції та послуг; інноваційна активність; фінансова стійкість; адаптивність до змін ринкового середовища; рівень технологічного розвитку; ефективність системи управління. У сучасних умовах інноваційного розвитку економіки забезпечення конкурентоспроможності підприємств залежить від комплексного впливу численних чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Формування стійких конкурентних переваг потребує ефективного використання ресурсного потенціалу, впровадження інновацій, адаптації до ринкових змін та розвитку сучасних управлінських підходів. З огляду на це доцільним є систематизація ключових чинників, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційної економіки (рис. 1).

Рисунок 1 демонструє систему чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки бізнесу. Представлені чинники поділено на три основні групи: зовнішні, внутрішні та інноваційні, кожна з яких здійснює безпосередній вплив на ефективність функціонування підприємства, його ринкові позиції та здатність формувати довгострокові конкурентні переваги. До зовнішніх чинників належать рівень конкуренції на ринку, державна економічна політика, інвестиційний клімат, розвиток ринкової інфраструктури, науково-технічний прогрес, глобалізаційні процеси, цифровізація економіки та соціально-економічна стабільність. Саме ці фактори формують загальні умови функціонування бізнесу та визначають можливості підприємств щодо залучення інвестицій, доступу до нових ринків, впровадження сучасних технологій і забезпечення стабільності господарської діяльності. Внутрішні чинники характеризують ресурсний та управлінський потенціал підприємства. До них віднесено інноваційний потенціал, фінансові ресурси, кадровий потенціал, якість продукції та послуг, рівень технологічного роз-

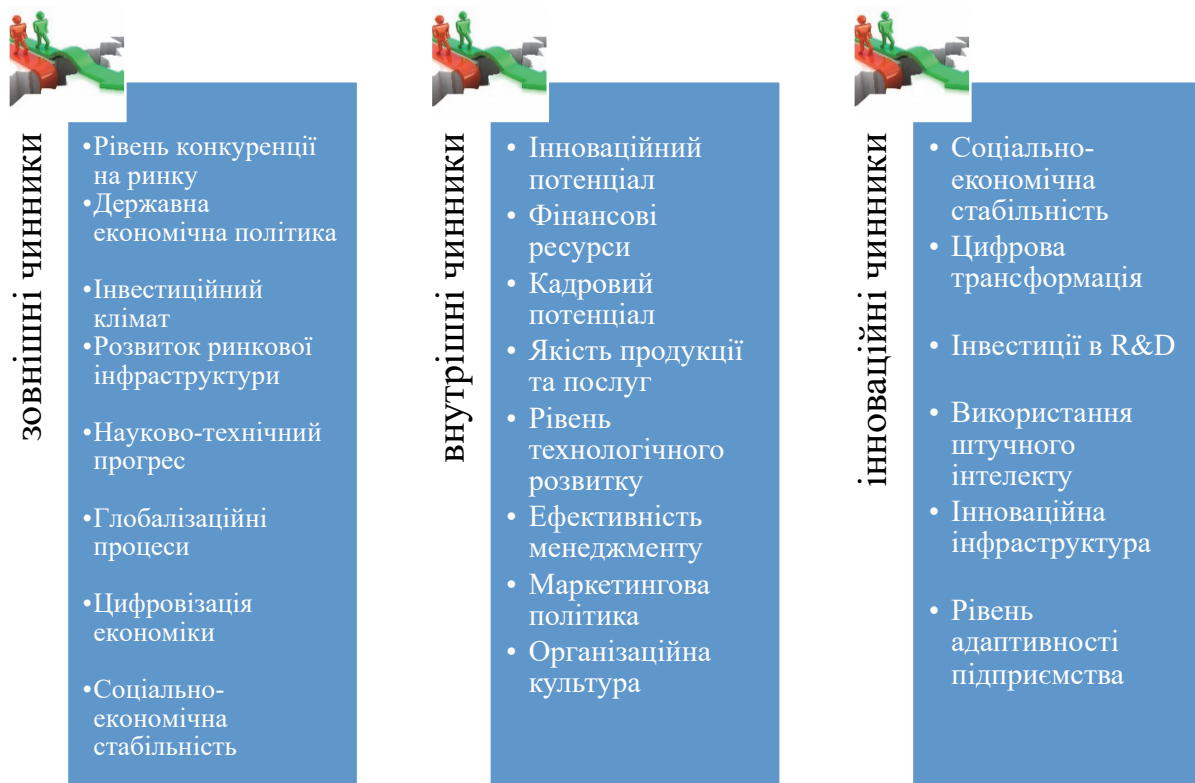

Рис. 1. Чинники забезпечення конкурентоспроможності підприємств

Джерело: складено автором на основі [5–7]

витку, ефективність менеджменту, маркетингову політику та організаційну культуру. Зазначені чинники визначають здатність підприємства адаптуватися до змін ринкового середовища, забезпечувати високу якість продукції, ефективно використовувати ресурси та формувати власні конкурентні переваги.

Особливе значення в сучасних умовах мають інноваційні чинники, які включають цифрову трансформацію, інвестиції у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D), використання штучного інтелекту, розвиток інноваційної інфраструктури та рівень адаптивності підприємства. Інноваційна складова забезпечує підвищення ефективності бізнес-процесів, автоматизацію управління, прискорення прийняття рішень та формування нових моделей ведення бізнесу. Таким чином, забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки потребує комплексного врахування впливу зовнішніх, внутрішніх та інноваційних чинників, що в сукупності формують стратегічні можливості для сталого розвитку підприємства та підвищення його ефективності.

Як ми зазначили вище, інновації виступають ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Саме інноваційна діяльність дозволяє суб'єктам господарювання формувати нові конкурентні переваги, підвищувати ефективність виробництва, удосконалювати бізнес-процеси та адаптуватися до динамічних змін ринкового середовища. Інноваційний розвиток підприємства передбачає системне впровадження новітніх технологій, модернізацію виробничих процесів, використання цифрових інструментів управління та створення інноваційної продукції й послуг. У результаті підприємства отримують можливість не лише підвищувати продуктивність праці та скорочувати витрати, але й формувати стійкі ринкові позиції в умовах високої конкуренції. Особливого значення набуває цифровізація бізнесу, яка забезпечує автоматизацію управлінських процесів, розвиток електронної комерції, використання хмарних технологій, аналітики великих даних та штучного інтелекту. Цифрові технології сприяють підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, покращенню комунікації зі споживачами та оптимізації використання ресурсів підприємства. Важливим чинником інноваційного розвитку є інвестиції у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D). Інноваційно орієнтовані підприємства мають значно вищий рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища, здатність швидко реагувати на ринкові виклики та впроваджувати сучасні моделі ведення бізнесу.

Практика функціонування сучасних підприємств свідчить, що впровадження інноваційних технологій, цифрових рішень та сучасних моделей управління безпосередньо впливає на рівень їх конкурентоспроможності. Успішні компанії активно використовують інноваційні інструменти для підвищення ефективності діяльності, оптимізації бізнес-процесів, розширення ринків збуту та формування стійких конкурентних переваг. З метою узагальнення практичних прикладів впливу інновацій на діяльність підприємств доцільно розглянути основні напрями інноваційного розвитку та їх результати для забезпечення конкурентоспроможності підприємств (табл. 1).

Незважаючи на позитивний вплив інновацій на забезпечення конкурентоспроможності підприємств, сучасні умови функціонування бізнесу характеризуються наявністю низки проблем, що стримують ефективність інноваційного розвитку. Однією з ключових наукових і практичних проблем є недостатній рівень інтеграції інноваційних технологій у систему стратегічного управління підприємствами. Значна частина суб'єктів господарювання не має достатнього фінансового забезпечення для реалізації інноваційних проектів, що обмежує можливості модернізації виробництва та цифрової трансформації бізнес-процесів. Суттєвими проблемами також залишаються низький рівень інвестиційної активності, недостатній розвиток інноваційної інфраструктури, дефіцит висококваліфікованих кадрів та обмежене використання сучасних цифрових технологій. В умовах високої конкуренції та нестабільності економічного середовища підприємства часто не здатні оперативно адаптуватися до змін ринку, що негативно впливає на їх конкурентні позиції. Особливо актуальною проблемою для українських підприємств є недостатній рівень державної підтримки інноваційної діяльності. Відсутність ефективних механізмів стимулювання інновацій, податкових пільг та доступного фінансування стримує розвиток інноваційного підприємництва та впровадження сучасних технологій. З метою вирішення зазначених проблем доцільним є формування комплексного механізму підвищення конкурентоспроможності підприємств на основі інноваційного розвитку. Основними напрямками вирішення можуть бути:

- активізація інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D);
- розвиток цифрової трансформації підприємств;
- удосконалення системи державної підтримки інноваційного бізнесу;
- формування сучасної інноваційної інфраструктури;
- стимулювання розвитку людського капіталу та підвищення кваліфікації працівників;
- розширення міжнародної співпраці у сфері інновацій та технологій.

Важливого значення набуває також впровадження сучасних управлінських підходів, орієнтованих на стратегічне планування, гнучкість бізнес-моделей та швидку адаптацію до змін зовнішнього середовища. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємств, формуванню стійких конкурентних переваг та забезпеченню їх довгострокового розвитку в умовах інноваційної економіки.

Таблиця 1

Практичні приклади впливу інновацій на конкурентоспроможність підприємств

Напрямок інновацій	Приклад підприємства	Вплив на діяльність підприємства	Результат для конкурентоспроможності
Цифровізація бізнес-процесів	Rozetka	Автоматизація продажів, логістики та клієнтського сервісу	Зростання обсягів продажів та посилення позицій на ринку
Впровадження CRM-систем	Нова пошта	Покращення комунікації з клієнтами та швидкості обслуговування	Підвищення лояльності споживачів та конкурентних переваг
Інвестиції в R&D	Мотор Січ	Розробка нових технологій та модернізація виробництва	Підвищення інноваційного потенціалу підприємства
Використання штучного інтелекту	Grammarly	Використання AI-технологій для розвитку цифрових продуктів	Формування глобальних конкурентних переваг
Електронна комерція	Amazon	Розширення цифрових каналів збуту та автоматизація торгівлі	Лідерство на міжнародному ринку
Автоматизація виробництва	Tesla	Використання роботизованих технологій у виробництві	Зниження витрат та підвищення продуктивності
Інноваційна логістика	DHL	Впровадження цифрових логістичних платформ	Оптимізація поставок та підвищення ефективності
Хмарні технології та Big Data	Microsoft	Використання хмарних сервісів та аналітики даних	Посилення технологічної конкурентоспроможності

Джерело: складено автором на основі [8–9]

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження встановлено, що в умовах інноваційного розвитку економіки конкурентоспроможність підприємств виступає одним із ключових чинників забезпечення ефективності їх діяльності, фінансової стійкості та довгострокового розвитку. Конкурентоспроможність підприємства визначається здатністю ефективно використовувати наявний ресурсний потенціал, адаптуватися до змін зовнішнього середовища, впроваджувати інновації та формувати стійкі конкурентні переваги.

У ході дослідження систематизовано основні зовнішні, внутрішні та інноваційні чинники забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Визначено, що особливого значення в сучасних умовах набувають цифрова трансформація, інвестиції у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (R&D), використання штучного інтелекту, розвиток інноваційної інфраструктури та ефективне стратегічне управління. Обґрунтовано, що інноваційна діяльність є ключовим фактором формування конкурентних переваг підприємств, оскільки сприяє модернізації виробництва, автоматизації бізнес-процесів, підвищенню продуктивності праці, оптимізації витрат та розширенню ринків збуту. Практичні приклади діяльності сучасних підприємств засвідчили, що впровадження цифрових технологій та інноваційних рішень забезпечує посилення ринкових позицій і підвищення ефективності функціонування бізнесу. Водночас визначено, що для українських підприємств характерними залишаються проблеми недостатнього фінансування інноваційної діяльності, низького рівня цифровізації, обмеженої державної підтримки, дефіциту інвестиційних ресурсів та недостатнього розвитку інноваційної інфраструктури. Це негативно впливає на конкурентні позиції підприємств і стримує їх інноваційний розвиток. З метою підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах інноваційного розвитку економіки доцільним є активізація інвестиційної діяльності, розвиток цифрової трансформації бізнесу, удосконалення механізмів державної підтримки інноваційного підприємництва, стимулювання розвитку людського капіталу та розширення міжнародної співпраці у сфері інновацій і технологій. Реалізація зазначених заходів сприятиме формуванню стійких конкурентних переваг підприємств, підвищенню ефективності їх діяльності та забезпеченню довгострокового економічного розвитку в умовах цифрової економіки.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні механізмів інтеграції цифрових технологій, штучного інтелекту та інструментів Big Data у систему стратегічного управління підприємствами. Актуальними залишаються питання оцінювання ефективності цифрової трансформації бізнес-процесів, формування сучасних моделей інноваційного розвитку підприємств, а також удосконалення механізмів державної підтримки інноваційної діяльності та стимулювання інвестицій у R&D. Подальших наукових досліджень потребують проблеми розвитку інноваційної інфраструктури, підвищення рівня цифрової компетентності персоналу, адаптації підприємств до глобальних викликів та формування ефективних моделей забезпечення конкурентоспроможності в умовах цифрової економіки.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівню.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Porter M. E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press, 2022. 592 p.
2. Федулова Л. І. Тенденції інноваційного розвитку економіки України як результат державної політики. *Інноваційна економіка*. 2020. Вип. 1–2. С. 11–19. URL: <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/222> (дата звернення: 04.04.2026).
3. Геєць В. М. Енергетичне машинобудування в інноваційних змінах характеру економічної діяльності. *Проблеми машинобудування*. 2025. Т. 28, № 3. URL: https://journal-me.com/wp-content/uploads/2025/10/2025_3_1_ukr.pdf (дата звернення: 04.04.2026).
4. Варналій З., Дрига С. Кооперація великих і малих підприємств як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємництва України. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. Вип. 1. С. 5–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_1_2 (дата звернення: 04.04.2026).
5. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. *OECD*. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oslo-manual-2018_9789264304604-en.html (дата звернення: 06.04.2026).
6. The Global Competitiveness Report. *World Economic Forum*. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf (дата звернення: 06.04.2026).
7. Innovation Impact Challenge. *The Netherlands Enterprise Agency*. 2024. URL: <https://english.rvo.nl/topics/innovation-impact-challenge> (дата звернення: 31.03.2026).
8. The national plan to raise R&D funding. *The State Treasury of Finland*. 2025. URL: <https://www.treasuryfinland.fi/investor-relations/sustainability-and-finnish-government-bonds/the-national-plan-to-raise-rd-funding/> (дата звернення: 31.03.2026).
9. Breaking Barriers: Boosting Women's Labor Force Participation in Egypt. *World Bank*. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2025/03/12/breaking-barriers-boosting-women-s-labor-force-participation-in-egypt> (дата звернення: 31.03.2026).

References

1. Porter, M. E. (2022). *Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance*. New York: Free Press.
2. Fedulova, L. I. (2020). Tendentsii innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy yak rezultat derzhavnoi polityky [Trends in the innovative development of Ukraine's economy as a result of state policy]. *Innovatsiina ekonomika*, (1–2), 11–19. Retrieved from <https://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/222> [in Ukrainian].
3. Heiets, V. M. (2025). Enerhetychne mashynobuduvannia v protsesi modernizatsii yadernoi enerhetyky Ukrainy: innovatsiini perspektyvy rozvytku [Power engineering in the process of modernization of Ukraine's nuclear energy: Innovative development prospects]. *Problemy mashynobuduvannia*, 28(3). Retrieved from https://journal-me.com/wp-content/uploads/2025/10/2025_3_1_ukr.pdf [in Ukrainian].
4. Varnalii, Z., & Dryha, S. (2010). Kooperatsiia velykykh i malykh pidpriemstv yak chynnyk pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemnytstva Ukrainy [Cooperation of large and small enterprises as a factor in increasing the competitiveness of Ukrainian entrepreneurship]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*, (1), 5–16. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2010_1_2 [in Ukrainian].
5. OECD. (2018). *Oslo manual 2018: Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation*.
6. World Economic Forum. (2020). *The global competitiveness report*.
7. The Netherlands Enterprise Agency. (2024). *Innovation impact challenge*.
8. The State Treasury of Finland. (2025). *The national plan to raise R&D funding*.
9. World Bank. (2025). *Breaking barriers: Boosting women's labor force participation in Egypt*.

Дата першого надходження статті до видання: 10.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.05.2026

Дата публікації: 20.05.2026

Briukhovetska Iryna

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of
Finance, Banking and Insurance
Interregional Academy of Personnel
Management*

Kryshtal Halyna

*Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of
Finance, Banking and Insurance
Interregional Academy of Personnel
Management*

Khimich Sviatoslav

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of
Finance, Banking and Insurance
Interregional Academy of Personnel
Management*

COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE BUSINESS ECONOMY

Summary. Introduction. In the modern conditions of globalization, digitalization, and innovative transformation of the economy, the issue of ensuring enterprise competitiveness is becoming particularly relevant. The dynamic development of digital technologies, intensification of international competition, instability of the economic environment, and changes in consumer behavior necessitate the continuous improvement of enterprise management systems and the implementation of innovative business models. Today, enterprise competitiveness is determined not only by the level of financial stability or product quality, but also by the ability to quickly adapt to changes in the external environment, effectively use innovative potential, digital technologies, and modern management tools. Processes of digital transformation, automation of business processes, development of e-commerce, application of artificial intelligence, Big Data, and cloud technologies are gaining special importance. In the modern economy, innovation activity acts as a key factor in the formation of sustainable competitive advantages, increasing labor productivity, optimizing costs, and ensuring the long-term development of enterprises. At the same time, Ukrainian enterprises continue to face problems of insufficient financing of innovation activities, a low level of business digitalization, lack of investment resources, and insufficient state support for innovative development, which negatively affects their competitive positions and restrains operational efficiency.

Purpose. The purpose of the article is to study the theoretical and practical aspects of ensuring enterprise competitiveness in the conditions of innovative development of the business economy, as well as to substantiate the directions for increasing the efficiency of their activities based on innovation and digital transformation.

Materials and Methods. The theoretical and informational basis of the research consisted of scientific works of domestic and foreign scholars on enterprise competitiveness, innovative development, and digital transformation of the economy, as well as analytical materials of international organizations and practical data on the activities of modern enterprises. In the course of the study, a complex of general scientific and special methods was used. The method of analysis and synthesis was applied in studying the essence of enterprise competitiveness and identifying the main factors ensuring it. The systematization method was used to classify external, internal, and innovative factors of enterprise competitiveness. The comparative method was applied in analyzing practical examples of the implementation of innovative technologies by Ukrainian and international companies. The generalization method was used to formulate conclusions regarding the impact of digital transformation and innovation on enterprise efficiency. The graphical method was applied to visualize the system of factors ensuring enterprise competitiveness, while the logical method was used to substantiate directions for increasing enterprise competitiveness in the conditions of an innovative economy.

Results. The article systematizes the main external, internal, and innovative factors ensuring enterprise competitiveness. It is substantiated that digital transformation, investments in R&D, the use of artificial intelligence, cloud technologies, and Big Data play a key role in the formation of competitive advantages. Practical examples of the implementation of innovative solutions by Ukrainian and international companies are analyzed. The main problems of innovative development of enterprises in Ukraine are identified, including insufficient financing of innovation activities, lack of investment resources, low level of digitalization, and limited state support.

Discussion. Prospects for further research include the development of effective mechanisms for the digital transformation of enterprises, improvement of the system of state support for innovation activities, development of innovation infrastructure, and implementation of modern models of strategic management of enterprise competitiveness in the conditions of the digital economy.

Key words: enterprise competitiveness, innovative development, business economy, digitalization, competitive advantages, innovations, strategic management, digital transformation, investments, enterprise efficiency.